

J. V. FOIX

UN DIETARI INÈDIT:
DEL «DIARI PER A CLARA» (FRAGMENTS)
a cura de Carme Sobrevila*

PRESENTACIÓ

El *Diari per a Clara*, escrit l'agost del 1964, és un diari íntim i solar a la vegada, d'època de maduresa. Curiosament, Foix l'escriu al Port de la Selva, com la *Còpia d'una lletra a Na Madrona Puignau de Palau ça Verdera*¹ i la *Lletra a Clara Sobirós*,² clar antecedent, aquesta última, del *Diari per a Clara* que aquí publiquem per primer cop.

De fet, l'escriptura d'aquest *Diari* ve a ser una mena de continuació de la *Lletra*, com si l'escriptura d'aquesta l'hagués esperonat a transcriure, en forma de dietari, les reflexions sobre els fets quotidians d'aquell estiu del 64 i de les persones del seu entorn.

Hi ha una notable diferència entre aquest *Diari per a Clara* i altres diaris de Foix, singularment el *Diari 1918*.³ Si aquest es basteix sobre l'anotació, i posterior desenvolupament, d'uns fets esdevinguts durant la joventut del poeta, aquell, en canvi, se centra en els fets immediats del moment en què l'escriu per, a través de les anades i vingudes de la protagonista a qui s'adreça i de les diverses lectures i converses, reflexionar sobre la condició humana i el seu comportament.

La dualitat, les idealitzacions, les diverses facetes humanes de la protagonista i el seu sentit d'autocontrol, el poder de l'esperit sobre les defallences queden reflectits al llarg de la narració. Tots aquests trets constitueixen precisament allò que el convida a escriure aquest diari,

* Les notes als textos de Foix han anat a cura de Joan R. Veny-Mesquida.

1. Barcelona, Dau al Set, 1951, amb dibuixos d'Antoni Tàpies.

2. Publicada per primer cop dins *Obres poètiques* (Barcelona, Nauta, 1964; «La Paraula Viva»), ps. 7-9.

3. Barcelona, Edicions 62, 1981.

que li servirà per deixar constància del seu estat d'esperit i de la visió de control sobre un mateix —el no voler deixar l'arjau de si mateix.

L'enyorança —no pas la nostàlgia—, la manca de diàleg —estroncat de fa molts anys—, la solitud i el coneixement de l'altre germinen en l'interior del poeta i es deixen veure ací i allà en aquest *Diari*, on, com en la majoria dels seus escrits en prosa, el real és recreat —transgredit?— al límit i li serveix per obrir-se a ell mateix d'una manera quasi impúdica.

Com a la *Balada dels cinc mariners exclusius i del timoner, que era jo*,⁴ el *Diari per a Clara* destil·la una forta empremta solar i sensual, un «deixar-se anar» lúdic, mesurat malgrat tot, semblant al que trobem també a les seccions IV i V de *Sol, i de dol*. És una incursió en el món dels sentits i de l'eufòria (*la joie de vivre*) que al poeta li proporcionen el mar, el sol, la companyia, el diàleg, no pas l'acadèmic o de tertúlia sinó el que raja de viure el moment —l'Instant.

Els dos fragments que aquí presentem sota números romans porten a l'original el mateix títol de *Del «Diari per a Clara» (fragments)* i ocupen cinc i tres fulls mecanografiats respectivament. Al final de la segona anotació, i separat d'aquest per un interlineat més gran, hi ha l'inici d'un paràgraf que deuria continuar en un/s full/s no conservat/s. Hem cregut interessant de donar a conèixer, en apèndix, per la relació que té amb els textos i amb el moment de la seva escriptura, la carta del poeta que acompanyava i presentava el diari a Carme Sobrevila, de la qual hem obviat els fragments més personals. — CARME SOBREVILA

DEL «DIARI PER A CLARA» (fragments)

I

M'he llevat més d'hora, avui. Em plau de veure els rocs del serrat amoixats tendrament per l'alba i com el sol els lleva la vesta burella de

4. Publicat en primera versió a *On he deixat les claus...* (Barcelona, L'Amic de les Arts, 1953) i en segona dins *Onze Nadals i un Cap d'Any* (Barcelona, L'Amic de les Arts, 1960).

la nit per a gaudir de la seva pell rosada. I s'hi complau, tot allargassant-ne el temps, com si contemplés l'amant o l'amada, fins que, arborat pel desig, crema focs al cim. A mi, tan ple de tu —t'he dibuixat la boca en pergamins polsosos—, aquesta aurora em desvetlla enyoraments. Et recordo, tot just era ahir, el pit signat amb el carmí dels astres, ajaçada i novella, quan, alliberada del tènue vel florejat que et protegeix de les frescors de la matinada, m'obries el roserar del teu cos, i em somreies com si fóssim al començament de la nostra coneixença. Ara, entre pujol i pujol, el sol intenta d'escorcollar les negrors que hi nodreixen arbres i arbusts. Entre vessant i vessant de muntanya, hi bleixa, fosc, llur sexe, protegit pel borrissol, amb desmais de pelussa, de l'herbassar. La seva figuració és, també, triangular, i batega com el triangle nocturn del teu ventricle. Voldria, Clara, que oblidessis —si et va fer estrany— que jo m'hi afonés un dia, i m'hi capbussés delirant, amb goig per a la carn i tristesa a l'esperit. Deus dormir, encara: no et sento. I un lleu trepig teu és un campanejar de festa. «Calla l'ocell, la font i la floresta, —i al teu petjar hi ha un defallir de flors».⁵

Ara és clar del tot, i et voldria al costat. Surten, brogidores, les barques de pesca, i, tímids, els frèvols velers que proven les ales en un vent de bonança. Surten també, brogents, els bots voladors que estiren, ràpids, els qui esquien, matiners, amb ulls somnolents. Com me plauria —oh Clara de totes les clarors!— passar, rabent, el Cap, amb tu a costat meu, segura de mi i confiada! «Amb sals de mar, és dolç el teu carmí».⁶

No tardaràs gaire a baixar, peu nua. Et plau la mullena fresca, i, malcoberta amb les flonjors del barnús, em somriuràs. Jo, a cua d'ull, copsaré la brunor primicera dels tebis mamellons que, amorós i vençut, amanyagaria nit i dia.

Tot allò que em ve de tu —i a la rojor del meu crepuscle tot és tu per a mi— «...quin oblit de tots, dona, per tu,»⁷ m'obre camps novells

5. Versos 3-4 de «Entre els morats i l'ocre, en carrer clos,...» de *Sol, i de dol*, l'original dels quals diu: «Calla l'ocell, la font i la campana, | I al teu petjar hi ha un defallir de flors».

6. Vers 11 de «—*Caramenut! Canut!*, criden, immunes,...» de *Sol, i de dol*.

7. Versos 5-6 de «Bufeu, vents seculars —oh, quin brogit—,...» de *Sol, i de dol*, l'original dels quals diu: «Quin oblit | De tot, dona, per tu!»:».

d'experiència i de meditació. No temis, però; ni esperis de mi cap retret: el meu amor per a tu no és ambigu ni equívoc. No és inclinació, i és molt al delà de l'afecció i de la tendresa; ni és cap lligament circumstancial o temporal, que tu, a través d'altri, has conegut potser, o coneixes. En mi i envers tu, l'amor i l'extrema amistat, aparellats, cobreixen, amb coneixença raonada, no solament imperfeccions o mèrits, dubtes o malentesos, o virtuts carnals o espirituals. No em nodriran, com en els amorosos d'instint, o en els enamorats sense esma, les amargors del desengany, ni —oh Clara que cremes olis novells en arcaïques argiles!— no n'estic gens segur, la tenebrosa gelosia. Et vull com ets, i delejo per saber com seràs, si aconseguixo de fer-me comprendre, en el matí nou de la teva nova naixença. T'amo amb els ulls oberts, i de les nafres, n'hi ha que sanguegen, no t'en faig pas responsable. No dubto gens que les guariràs tu mateixa, entre mentes i fonolls i amb llets virginals, quan descobriràs que En Feliu no és un altre amic volander, o escapadís, o aprofitaire; ni un velleitós danser, ni un enze dels qui confonen el Pecat lluminós, l'autèntic —no peca qui vol—, amb el vici que, com deus haver endevinat, detesto.

No sóc, crec, un «altre» amic; però voldria ésser l'amic, amant i amat a la vegada. —Oh Clara en un foscant d'estiu!: Voldria ésser un arbre prou esponerós per aixoplugar-te; o un doll de font fresca que endolcís les teves ardors mentals, cordials i carnals. En amor, com en tantes d'altres activitats de l'esperit, refuso tot allò que és tenebrós. —Oh Clara entre esponges i algues de llum!: La cara i el cos de l'estimada són lluminosos com el sol i els estels, i els goigs de la possessió, quan hi venta, suau, l'esperit, són clars, amb esclats d'eternitat i lluors de permanència. D'ací la meva aversió pels qui envileixen l'amor, que és una donació, amb la grimègia, el fregadís trivial i l'acudit grosser i obscè. O en el ball, a la tènue claror mitjancera dels caus impurs, on les parelles no són ja aïroses i enamorades, ni ballen per ballar; joves o madurs, s'hi apleguen els beduïns amb becs⁸ d'ocell de presa per a heure-se-les, amb traïdoria i premeditació, amb noies il·luses o defallents, sense defensa. També envileixen l'amor i deshonoren l'amistat, que és un do diví, els malèvols, en les seves innobles passejades en un taxi alcavot, o en les se-

8. L'original diu *bécs* que és la forma que fa servir Foix a tots els seus originals.

ves anades als immunds vomitoris forans anomenats, oh ira dels déus!, *meublés*. La llibertat sexual i la puresa en el clam han d'anar ple-gades. Ni de jove —oh Clara que quan me mires fit a fit aboleixes els se-gles!— no m'havien atret les noies fàcils, les mitges virtuts hàbils i aptes a estrafer l'amor i a convertir-lo en un amarg simulacre, ni les malaltes del sexe amb retard mental, que són les qui primer es desvien i les qui primer s'estimben, sense esperança. Totes elles ignoren que per a l'a-mant autèntic el pitjor en una dona és la frivolitat. O, erotòmanes que s'autoavaluen, ignoren que allò que atreu, encoratja, estimula i excita l'home, és la púdica resistència.

Ja veus —oh Clara entre tantes la sola!— com la teva tardança a baixar per a encortinar-te a la cabina del doll, m'ha fet divagar com si fos un adolescent. (Però, és que he sortit mai, il·lús de mena, de l'ado-lescència?)

Mira: acabes de passar més embolcallada que ahir. Amb mà dis-creta has amortit l'esclat que et sobreïx del cos; però ens hem mirat com si, meravellats, ens descobríssim de nou. Enllesteix, Clara, que sortirem en mar. Ja el navili ens espera... «Ai que la mar és més forta que el vi, i sé el que dic, i no...».⁹

* * *

Hem sortit, camí de la badia on, «emmurats de cristall i de bla-vors, serem el pur present, entre garberes d'aigua.»¹⁰ Portem càrrega de passatgers polilingües, diversos i, entre ells, potser adversos. No sé perquè la nostra embarcació ha d'estar a l'abast de tothom com si fos un vaixell de línia. Clara, tan exteriorment reservada, que guarda la mesura en el vestir i en les maneres, exteriorment modesta i modera-da en l'expressió, mig jeia amb aire indiferent, gairebé com si no hi fos, i llunyana. Ella, Clara, la brasa ardent entre flames renovades! Sembla que, entre tants, es vol fer oblidar; o que, graciosament hàbil en la dissimulació —no dubto gens (oh com l'estimo, i delejo!) que és una dissimulada— volgués fer-me adonar que senyoreja en el reialme

9. Versos 9-10 de «Au, Filomena, que la mar s'acosta!...» de *Sol, i de dol*.

10. Fragment no localitzat.

de la fabulació. M'ha semblat que una dama estrangera, ostensiblement nassuda, docta muller d'un cirurgià famós, descobria no sé pas quina trama. Carallarga i rugosa s'ha comportat com si ignorés la presència de Clara, la qui «petja suau les herbes consagrades al pleniluni dolç de les nits imperibles».¹¹ Ni l'ha convidada al ball que la seva filla i un estol de noies que vintenegen, fan aquest vespre, i on pensen anar, elles i ells, amb robes breus i voleiadisses. Dubto que Clara, que és foc diürn, s'hi hagués compromès.

Clara, en una cala breu, davant el mar —«nus despullats, algues de sol, oh noies!»—¹² ampla d'espatlla com és, i dreta, figurava als meus ulls, i per primer cop, una dona segura. L'he mirada com al primer dia quan, fantasiós i enamorat, la feia tota lliurada a l'estudi, a l'esport, a l'apostolat i a la missió, per natura o per —m'ho pregunto ara— vèncer la seva insatisfeta curiositat de dona de temperament excitable i possiblement hipersexual. L'he tornada a mirar, ara amb ulls nous i, per què no ho he de dir?, goluts. En entrar a l'aigua, enmig de verds-blaus oliosos, les algues han allargat, lascives, els tentacles, i els vents benèvols han escampat sals fortes i malignes. «Dóna't tota a la mar i fes el crol, mentre un vol de gavines tapa el sol».¹³ Però Clara, que jo creia esportiva, no foreja; tot just si neda entre secs i algueres indulgents. M'hauria agradat de descobrir-hi una bona nedadora. Voldria saber com juga al tennis. Però sé que és una bona caminadora, tant o més que jo. Vaig ésser feliç tot espiant, binocle en mà i des dels porxos de casa, com s'enfilava, gairebé alada, pel camí del serrat a les ombres gemades del qual s'arrecerava el temple de Venus, la pròdiga deessa.

Ja de tornada, bufava, lleuger, el foranell, l'he vista com, arrufada entre coixins cairuts, i atenta, es fixava en dues noies amb biquinis tot just esbossats, i extremament ennegrides, l'una dreta i l'altra ajaçada a la proa de la nau. Clara, l'hi he endevinat, somreia per dins. Potser s'imaginava a ella tot pujant i baixant de l'escala que duu a la seva es-

11. Versos 39-40 del poema VII de *Les irrealis omegues* (Barcelona, L'amic de les Arts, 1948).

12. Variació sobre el primer vers del poema X de *Les irrealis omegues*, l'original del qual fa: «Nus despullats, larves de sol —oh noies!».

13. Versos 10-11 de «El negre i el carmí! Sí, só de borra,...» de *Sol, i de dol*.

tança, desvestida talment, i feliç. A mi, i potser a molts d'altres, creiem que, a l'aire lliure i entre centenars de banyistes amb el mateix agençament, aquestes peces, lleus, despersonalitzen i perden l'encís que deuen tenir usades a la intimitat de la pròpia casa i amb els ulls enamorats de l'home —amic o amant— com a espectadors exclusius. No sé si gosaria dir-li-ho; no conec encara prou les seves reaccions. Potser li recordaria uns versos d'un amic comú:

«Treu-te el mallot, guarneix-te de lilàs;
em plaus, als vents, tan nua com la fulla.»¹⁴

* * *

En el vespre d'avui, oh Clara!, quan l'ombra de tots dos era una sola ombra,¹⁵ contemplàvem, tot anant a la Vila de Dalt,¹⁶ els foscants del mar. Ja les barcasses de pesca havien hissats, negres, els tremalls perquè s'assequessin, i tot de barquetes preses per l'encís de la posta i immòbils, portaven, a rem, el pescador solitari de calamars. El mar florejava blaus, verds, grocs i grisos, i tot era llum en la teva faç quan em somreies i em preguntaves el que voldria que em tornessis a preguntar. De tant en tant, i com en somni, em contaves, sense lligam, alguns fets teus amb mots boirosos. Com si tinguessis pressa per fer-me descobrir el joc irregular del teu viure, passats, o arran dels teus vint anys. Jo mig endevinava, però no coordinava. I callava. M'han pres els encantalls dels teus ulls,¹⁷ i la flaire de terra ablanida per la pluja de la teva pell, em distreu i només en la solitud faig meva la teva angoixa. Aleshores, et recordo gairebé a la sortida de la teva juvenesa, quan només et coneixia de nom i de vista, i, potser no em creuràs però no mentixo, ja em plaïes. Ja granaves, però tenies un aire adolescent i amaga-

14. Adaptació dels versos 2 i 4 de «Sota les voltes diu Marta que es mulla,...» de *Sol, i de dol*: «Treu-te el mallot, guarneix-te de lilàs, | Que sí que só més que ningú, ve-raç: | Em plaus, quan plou, tan nua com la fulla».

15. El darrer vers del poema XI de *Les irrealis omegues* fa: «—Quan l'ombra de tots dos és la Sola Ombra».

16. Es refereix a la Selva de Dalt.

17. Fragment del segon quartet (versos 7-8) de «Entre el cordam, mira la mar, Marcela;...» de *Sol, i de dol*.

ves les roses de la cara amb púdics abrigalls. Estava content de veure't i et deia: Adéu! gairebé sense paraules. Més tard, potser massa tard, vaig sentir-me benaurat de veure't més aprop i entre llibres feixucs i empolsinats. Venia només per a veure't i me'n tornava, trist, quan me deien que no havies comparegut. Darrerament, m'estranyava que manquessis tan seguit, malgrat haver dit que vindries. He perdut, ho pots ben creure, hores i hores: «les sis, les set; no vindrà». —On passaves les tardes, Gertrudis!,¹⁸ diu un poema en prosa d'aquell singular amic. Tu érets per a mi la vestal amb vocació, enfeïnada en obres d'apostolat; jo, el respectable senyor Feliu. I t'excusava davant meu i davant els de casa. Fet i fet, t'estimava. Sense tèrbols desigs ni folles cobejances. Ara, entre vinyes enfosqueïdes, altes pinedes i grills cantaires, com t'estimo, Déu meu, com voldria que fossis una en tu mateixa! Un dia llegiré, et llegiré, una tria de versos d'aquell que no sabem si és un asceta, un epicuri o un moralista amb doble carota. Hi és tot; i, abans de saber que fossis, tu.

«Oh impur perfet, Únic mancat! Falsa Diana:
 Pengem llunes als tells! Besem polsim de boques!
 Desem al sostremort les doctes partitures;
 Escoltem, moridors, les daurades remors
 Dels antics oceans a les fràgils conquilles,
 Salpem dels ports extrems cap al Nocturn Triangle!»¹⁹

Era nit quan tornàvem de Selvabruck.²⁰ Baixaven del cel olors desacostumades, i jo vivia, total, el moment. Tu cercaves no sé pas quin enginy, obra dels homes, a la ratlla dels astres, i me'l mostraves, contenta, tantost el descobries. (On ets Clara! On érets! On seràs... Oh, com embulles la ja prou negra cabellera de la nit!)²¹

18. Es deu referir al paràgraf del «Conte de Nadal» de *Gertrudis* que diu: «¿On devia haver anat a passar la tarda, Gertrudis?».

19. Recomposició, per aquest ordre, dels versos 55, 42 i 47-50 del poema II de *Les irreals omegues*.

20. La *Lletra a Clara Sobirós* diu, en un cert moment, «tornàvem a Rozesbruck»: es tractaria, versemblantment, d'una deformació dels topònims de Roses i la Selva.

21. Els versos 7-8 del poema «Bufeu, vents seculars —oh, quin brogit—,...» de *Sol, i de dol* diuen: «I embulles | L'encesa cabellera de la Nit.»

Clara: graner petjat per un déu evident i «de tan casta impura».²² I per a mi, vestal de tots dos focs. De nit, entre moixaines i manyagueries (—*Acaricia'm*, deies, amb veu calda, i eixien flams de les aigües) hem parlat, llarg, dels temes que provo o provaré d'aclarir en d'altres fulls del «Diari». No tinc gens de ganes de dormir, i, me'n faig la il·lusió, tu tampoc:

«Del son, grosser, ja en parla Sigmund Freud;
tots som el pacient número u,
i un llavi destenyit, no és un tabú.»²³

Algú, pressut, ens ha vingut a dir que era tard; cadascú se n'ha anat al seu jaç solitari, tot sol, i jo ple de l'altra, en una cambra sense caliu, o amb el que guardo, gelós, a les mans...

«Cap born no em sap vençut, amor:
lleva la randa i afluixa el frenell
i ficarem el diable al cubell!...»²⁴

II

Clara se n'ha anat. Abans, i gairebé callats, hem romàs a la sala del vestíbul, darrere el paravent de pedra. Ella, estirada al sofà, amb els ulls mig tancats com si evoqués joies recents o s'abandonés a la voluptat d'imaginar plaers inèdits, mostrava les cames mig embrunides i asexuades. Entrellaçàvem els dits com dos enamorats recents que no han gosat dir-se encara els sentiments primordials. A fora se sentien les veus i les rialles dels banyistes transeünts, al lluny bategaven, amb

22. Fragment del vers 3 del poema «A tu, reflex d'un altre tu en clausura,...» de *Sol, i de dol*.

23. Reproducció, amb alguna petita variant, del darrer tercet de «Corren els trens d'estiu sota vitrina...» de *Sol, i de dol*.

24. Darrer tercet de «Tirem ençà, vers el cap de la vila;...» de *Sol, i de dol*. La versió original publicada, diu: «Ets negra i sang: cap born | No em sap vençut, amor. Porta el frenell, | Fica amb trident el diable al cubell!».

joia, els motors de les barques voladores que endevinàvem dibuixant anagrames d'aigua amb l'escuma de les esteles. El xofer ha avisat que el cotxe era a punt. Tot m'era estrany, com si eixís d'un somni on tots dos, Clara i jo, haguéssim viscut una vida. Tot m'era nou, com si veiés el país, que tant conec, per primera vegada; com si amb una altra Clara, que desconeixia, hagués recorregut camins pregons enmig de selves espesses però radiant, durant hores i dies no registrats als quadrants ni als calendaris. No sé si m'he submergit o he volat. Qui és Clara? Quina màgia la fa múltiple, quina bevenda l'encanta, quin sortilegi provoca la seva metamorfosi?

Camí de l'estació, jo li mostrava, gairebé somnàmbul, cales i esculls, i les vil·les i els hostals nous que afollen els especuladors. Fingíem i simulàvem; però jo endevinava, guardià del secret, que la meua estada a Armirodes²⁵ ja no seria la dels altres anys. Hem arribat al Parador del tren mitja hora abans, i hem segut en un banc rústec, enmig de valises plebees i camperoles. L'hauria volguda retenir perquè endevinava que la trobaria a faltar —s'ha fet carn i esperit en mi— i perquè friso de saber sota l'ombra de quin porxo prepara i beu els filtres, i qui va ésser, si n'hi ha hagut, el beduí guerrell i llosc que li'n va donar el text en falsos pergamins. ¿O quina flor roent havia esclatat, quan devia tenir vint anys, a la tija fràgil del seu cos, que esfilagarsava i esbandia, roja i cremosa, les boires matinals que celaven, geloses, les virtuts primiceres?

L'hauria volguda abraçar i dir-li, de nou, el que ja sap; però va arribar el comboi, i Clara va partir. Vaig romandre sol a l'andana quan ja el tren ni es veia. Vaig sentir-me mutilat, tot m'era trist, no pas de malaurança ni de desesperança, ans de la meua indulgent ignorància.

Ja a casa, m'he adonat més encara de com la solitud que fins ara cercava, i en la qual em complaïa, seria violada per estranys presentiments: ¿Confirmaré els fets intuïts, els dubtes elaborats ara tot d'una —quan ja ella serà a la llar dels seus— i ombrívols sospites?

(He mig sopat, i he sortit cap al camí de Selvasbruck, apressat i parlant sol amb mi mateix, i dialogant, ple de tendreses, amb tu. Ceps, oliveres, pins i rocs, saben, oh, Clara, el teu nom. Et cridava pertot on ja sabia que no eres, i et preguntava, frisós, el que per a mi és el fosc

25. El Port de la Selva.

misteri. Estic segur que un dia —tant de bo fos demà mateix!— em diràs, amb esclatant franquesa, que el misteri és amb mi, i que el conec. Tu mateixa et sorprendràs de les teves confidències, que per mi seran confirmacions.)

La nit tenia flonjors de pol·len estellar, i els crits, els cants i la música dels altres eren melodies, tonades i clams d'un altre segle. Tot m'era llunyà; només Clara, l'arrecerada, i l'altra Clara, l'excitada no sé pas per quins déus obscurs, es debatien en mi, i em desesperançava. Clara, la forta; Clara, la feble, fàcil i dòcil al jaç de les mentes, i, malgrat tot, pura, d'una puresa que només sé jo, i virtuosa, d'una virtut que només saben reconèixer els meus.

(També jo he defensat, per escrit o de veu, la continència, no pas l'abstinència, i la castedat que no és pas la puresa inassolible; però —ah, las!— he cedit a les veus secretes dels canyars dels horts i, ja de minyonet, les imatges de la Venus Anadiòmena, mestra en els jocs d'amor i inventiva, i la de Diana, senyorejant el seny, han rebut, alternativament, les meves ofrenes. I m'he ajaçat amb pler i gaudint, malèvol i, més d'un cop, blasfem, de les delícies de la voluptat i del pecat, al Pla de les Mentres. No destapessis pas, oh, Clara!, el meu pou de les aigües brutes: jo diria que put. O potser ens hi renovariem i ens hi purificaríem. Qui sap.)

De tornada a casa he sortit a la galeria on seguíem amb Clara el joc dels estels. No hi és. Sí, no hi és; jo mateix l'he acompanyada als moments de la seva partida; li duia i tot una valisa modesta i breu. Tampoc no és dalt: hi he pujat i he besat la seva empremta al robatge de la llitera, i he ensumat, amb voluptat, les olors que restaven de la seva pell. Gairebé la hi he ressuscitada. Tampoc demà no hi serà.

(On ets, Clara, què fas... Ah, si m'enyoressis com jo t'enyoro; però sempre he estat monògam. Tu potser has telefonat ja a algun amic i t'hi distrauràs; però jo estic prenyat de tu i et porto a dins com si m'haguessis fecundat amb malèfica semença, i et sóc fidel —à *mon âge!*— com una casada de nou, o de poc.)

Ja al llit, tot s'ha fet més fosc. He vist, entre boires espesses, com s'obria un fall insalvable entre les dues Clares. Quina és l'autèntica? Quina viu l'engany de l'altra? Qui ment, qui fabula?

Em sento assetjat pels fantasmes, i aquesta nit no dormiré. Ni, potser, les altres. Clara se n'ha endut el secret; o del que endevino, alguna

cosa escapa a la meva coneixença. M'obsessiona el record d'algunes frases —les he retingudes i les podria repetir sense oblidar un sol mot—; el d'alguns gests que haurien hagut d'ésser candorosament tímids per llur significació i que a mi m'han aparegut, millor dit, se'm representen ara com un plec marcat, de temps, com el resultat d'un seguit d'actes semblants a la qual la seva voluntat s'ha sotmès. Quin goig si ella, l'admirada, em convencés de la seva espontaneïtat! ¿Però com va passar d'ésser la Clara dels dos primers dies a l'altra que diu que m'estima i a la tercera Clara que esborra els límits i encén els focs arreu? Gosarà dir, si l'hi pregunto, que ja m'estimava? ¿Elegeix l'home per reflexió i es dona al qui estima, o tendeix a cercar el plaer allà on sigui, pel sol plaer amb indiferència pels alternants? ¿Hi ha adherència entre la seva sexualitat i l'afecció espiritual, talment com es defineix l'amor? ¿És coherent en les seves expressions immediates quan l'abrusa el flam? No, no és gaire fàcil que acluqui l'ull; però estic segur que Clara —amant, amada, amiga i dona meva— a tot allò que és secret, o amagat, o ocult m'hi farà llum. Només la calor redimeix i el clandestí carrega tristament el sac de totes les culpes. No tardaré a conèixer una Clara francament joiosa i optimista; en té el cor i la ment no sé què o qui li va llançar el malefici. A l'alba del meu dia, Clara serà. Ja no fabularà sola.

APÈNDIX: CARTA DE J. V. FOIX A CARME SOBREVILA

30 agost 1964.

Carme:

Són les onze i a la galeria hi ha, solitàries, les dues gandules. M'assec a la de l'esquerra i miro, enyoradís, el cel amb més estrelles que al zodíac i hi cerco la del nostre destí que hi fulgura «...amb vermells purs, i verds de guspíra encrespada» segons uns versos que vaig escriure precisament aquí, a Cervera, l'any 1955... [...] ²⁶

26. Carme Sobrevila estava passant l'estiu a Cervera, on és adreçada la carta. El vers que reproduceix Foix és el vint-i-unè del poema «Tot és cleda i sotmès, enllà del Segre» aparegut per primer cop als «Papeles de Son Armadans» (any III, tom XI, núm. XXXII-XXXIII, novembre-desembre 1958, ps. 431-432) i finalment recollit a *Desa aquests llibres al calaix de baix* (aparegut dins les citades *Obres poètiques*).

Prefereixo, qui diu que no, encara que el mar i el velam s'encrespin, el viure a l'escriure.²⁷ I ja veus: fa una colla de tardes que no em puc moure de la taula tot voltat de paperassa. En Jaume Pla, l'editor del volum que ha de reunir la meua obra poètica, va venir directament de Barcelona per a recollir un original que jo no havia establert del tot, i a demanar-me que jo mateix n'escrivís, i depressa, el pròleg, perquè el Dr. Rubió, a qui va ésser demanat, no s'hi veu amb pit.²⁸ En Verrier, que edita, pel seu compte, el «Desa aquests llibres...», i quan jo em creia que hauria desistit de fer-ho, m'escrui perquè a cuita-corrents revisi l'original per fer sortir el llibre abans de Nadal i vol, també, que li faci un pròleg.²⁹ Els de «Serra d'Or» volen, per al dia 11 de setembre, un article per a l'extraordinari que dediquen a En Carner.³⁰ I el Dr. Colomines, que em dedica un número de la seva revista «Poemes», em demana, urgent, un feix de dades i dates.³¹

27. El darrer paràgraf de la *Lletra a Clara Sobirós*, diu: «Fa poc que m'escrivies, de Nàpols estant, que jo preferia el viure a l'escriure. Com si te'n queixessis. Però em sembla que no eres prou franca: ¿o és que et plauries de veure'm amb bata casolana i babutxes com qualsevol escriptor condecorat, i a més a més possible "Goncourt"?». Aquest tema, Foix l'havia utilitzat també per a bastir una prosa com «Era jo sol...», que encapçalà el volum *L'Estrella d'En Perris* (Barcelona, Fontanella, 1963): «Versaires i metròmans, qui us fa escriure en comptes de viure?».

28. El colofó que tanca les *Obres poètiques* de Nauta diu que el «llibre s'acabà d'imprimir [...] sota la direcció de Jaume Pla». La versió de l'illustre gravador sobre el pròleg no és ben bé aquesta: «Vaig passar revista a tots aquells escriptors acreditats en la crítica literària. D'un a un, presentats espaiadament i amb molta cura, anaven rebent la negativa rotunda del poeta, fins que se'm va acudir la solució única i químicament pura: vaig demanar a J. V. Foix que escrivís un pròleg per al seu llibre.» (Jaume PLA, *Famosos i oblidats* (Barcelona, La Campana, 1989), ps. 95-96).

29. Aquest projecte de publicació de *Desa aquests llibres al calaix de baix* no arribà a dur-se a terme. Curiosament, la primera edició aparegué dins el volum de Nauta, amb un pròleg del poeta (*És un dir*) datat al «Port de la Selva, agost de 1964».

30. L'article en qüestió s'intitulava *Josep Carner i el meu temps*, «Serra d'Or» núm. 2 (febrer 1965), ps. 20-21. Potser per la manca de temps o per la seva mateixa manera de treballar, Foix va aprofitar l'article homònim que havia de sortir el 1964 a la publicació periòdica «Critèrion» de l'editorial Franciscana.

31. Es refereix al número 7 de la revista «Poemes» que aplegà tres poemes inèdits i dues traduccions —de Réverdy i Éluard— de Foix, dos articles sobre l'obra del poeta de Giuseppe E. Sansone i Josep Romeu, així com el facsímil d'una de les pàgines de les famoses llibretes d'hule on Foix feia les anotacions dels seus diaris; amb il·lustracions de Joan Miró, Josep Sunyer, Francesc Galí, Josep Gausachs, Joan Pons i Federico García Lorca.

Més aviat sóc home de creació, no pas d'ordenament, ni menys d'erudició i de fitxa. Em plau més d'inventar que transcriure ni copiar. I encara, madur, no he alliberat tot els fantasmes que vaguen, des de la meva adolescència de formació puritana, per la meva cambra de mals endreços.³² Necessito algú que col·labori amb mi, assíduament. Si escric al doll de la inspiració i bec a la fontana del record, m'alieno; no puc fer-me, doncs, jo mateix d'ajudant. D'ací que esbarriï i esgarriï manuscrits, que perdi fulls —amb versos i tot—, que no em vagui d'atendre la correspondència i que fins i tot els llibres, tan ben endreçats!, saltin tot sols, joiosos i esportius, de l'un prestatge a l'altre.³³ D'aquí que tantes de coses, bones o mediocres, que tinc per dir i que m'omplen la ment i el cor, poden estimbar-se en mi i amb mi, amb els anys. [...]

El cel, són dos quarts de dues de la matinada, és «tranquil i serè»,³⁴ net i benigne, i el buf de l'esperança fon la boira, la boirassa i la boirina. «Tot és gra, tot mallol en el Present que em fada».³⁵ Penso en un llibre on hi serà tot... «...i el nom que et dius en la més vasta platja».³⁶

No dubto gens de la teva tornada ací, en aquest setembre amb olor de veremes i polsina de sal. Quan te'n vas anar, em va semblar gairebé una deserció. Has perdut tot de dies solars que convertien en mi cada moment en l'Instant Absolut. Han passat nits i més nits amb pluja d'estrelles i sentors embriagadores. I el cant solitari del tòtil, la tonada monòtona dels grills i la fressa dels pins i de l'aigua [...]

Seràs a Cervera fins el 10; jo al Port fins a darreries de mes, si la dissort i l'enyorament no em fan escurçar, per primera vegada, les vacances. La segona quinzena de setembre, quan franxutis i els altres

32. L'article *Algunes reflexions sobre la pròpia literatura* (publicat a «L'Amic de les Arts», núm. 31 (març 1929), ps. 11-2) que obre la primera edició de *KRTU* (Barcelona, L'Amic de les Arts, 1932, ps. 17-23, d'on se cita) acaba dient: «Dins aquesta vasta cambra dels mals endreços, on molts de nosaltres hem de viure, no és estrany que el desordre sigui, encara, l'únic ordre possible».

33. La «personificació» dels llibres és un motiu recurrent, a l'obra de Foix: hi surt, per exemple, a l'anotació del 22 de novembre del 1917 del diari recollida dins l'article *Dades metafísiques sobre Sarrià* («Bella-Terra», octubre 1924; recollit a *OC/4*, ps. 411-2) o al poema «Que hagin aparedat...» de *Gertrudis* (Barcelona, L'Amic de les Arts, 1927, p. 16).

34. Fragment no localitzat.

35. Versos 23-24 del desè poema de *Onze Nadals i un Cap d'any*.

36. Fragment no localitzat.

són fora, és quasi sempre la millor de la temporada. Som pocs, molt pocs —ja gairebé ara no hi ha ningú— i una mica més vestits. Tot hi és most, i fulla i flora en íntima metamorfosi. I «...el temps no és».³⁷ Quan seré de nou a casa penso fer per a mi i qui viu en mi, una antologia de versos meus on tot hi és —tot allò memorable i inoblidable que ha passat en tan poc temps— com si de minyó jo hagués estat un vident. Potser també hi ets tu, dual.

«Ets cabellera d'aigües al meu cor,
i jo brollar de lava a les teves entranyes.
Sóc, de la teva imatge, la còpia negativa
projectada en el temps, amb tints inesborrables,
a la làctia muralla dels teus somnis.»³⁸

* * *

He escrit, aquests dies, un *Diari de Clara, per a Clara*. És el diari d'un cronista que prova de descobrir qui és, en la seva no prou establerta psicosis, la protagonista Clara Sobirós, de la qual feia molt de temps que ell estava castament enamorat sense que ella n'hagués tingut, li sembla, cap sospita. Però es van poguer conèixer, una mica millor, en una breu però intensa convivència, digna de memòria. Te'l volia enviar; però és un text llarg —nou dies com nou anyades—, minucios, ple de dubtes i d'interrogants, amb moments de lirisme pur on l'amor i el paisatge claregen en tremolor d'alba, i es confonen.

Aquest *Diari per a Clara*, el podràs llegir, si vols, amb calma, i aclariré allò que del protagonista, per excés o per defecte, resulti fosc per al lector. Aquest «Diari» l'he escrit amb l'afecció que he sentit, sempre i ara, per a aquells qui s'esforcen per a integrar-se i ésser uns,

37. Fragment no localitzat.

38. Adaptació dels darrers versos del poema «Declamava tot sol mentre abocava cabassades de sal a la bóta» donat a conèixer per primer cop a RIQUER / VERGÉS / TEIXIDOR, *Antologia general de la poesia catalana* (Barcelona, Josep Janés i Olivé, 1936), ps. 564-565 i inclòs, amb variants, a *Desa aquests llibres al calaix de baix*. L'adaptació per a aquesta ocasió afecta tan sols els dos primers versos, que a la versió del volum fan: «La cabellera d'aigües del teu cor | —Brolla de lava a les teves entranyes».

amos i senyors de la carn i de l'esperit. Per als qui branden armes de llum per a aconseguir de gaudir del saber extrem, que és el de la pròpia coneixença. I sobretot per als qui saben comprendre, i no acusen mai, ni blasmen, perquè tots som culpables i tots serem perdonats. En Feliu n'ha fet fa poc l'experiència i confessa que amb Clara ha descobert què pot ser l'amor total.

Adéu, Carme! Quin maó, oi? Com me plauria que contestessis a raig! Rebo correspondència cada dia i jo mateix, i sol, recullo i obro les cartes. Si vénis

«em seguiràs per la dreuera vella;
i, a peu, pels olivers que fan la passa fresca,
flairant raïm i mesc, saltant congeres,
entrarem als cellers on fermenta l'escuma
i esperarem, cenyits, l'entrada de les barques.»³⁹

Adéu, adéu.

JOSEP.

39. Versos 19 i 24-27 del poema el títol del qual comença «Amagàvem les ampelles buides al cendrot de la bòbila...», de *Desa aquests llibres al calaix de baix*. El primer hi diu, exactament, «Segueix-me a mi per la dreuera vella» mentre que el darrer, per comptes d'«esperarem» diu «espiarem».